

**Sprawozdanie merytoryczne**  
**z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności edukacyjnej Centrum**  
**Informacji i Edukacji Ekologicznej”, wg harmonogramu rzeczowo –**  
**finansowego do umowy nr WFOŚ/D/723/4/2017 w 2017r.**

*Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.*

W 2017 roku zespół Centrum realizował działania wynikające z kontynuacji wieloletnich zadań edukacyjnych ale także szukał nowych wyzwań. Zrealizowano coroczne prace związane ze stałym harmonogramem działań (np. warsztaty i stoiska edukacyjne dla dorosłych, edukacyjne przedsięwzięcia plenerowe, lekcje pokazowe, konkursy). Korzystając z potencjału interdyscyplinarnego zespołu, samodzielnie przygotowano atrakcyjne i interaktywne pomoce dydaktyczne (do realizacji warsztatów związanych m.in. z Rokiem Wisły). Wiele czasu pracownicy CIEE poświęcili na przygotowanie IX edycji akcji „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”. Wpisując się w obchody ogłoszonego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Roku Wisły, Centrum w swojej ofercie działań nawiązywało do rzek. Jak co roku, w sezonie letnim działania CIEE wspierał praktykant z Wydziału Biologii UG.

## **Całoroczne działania informacyjne**

### **1. Strona Internetowa CIEE oraz pozostałe strony i bazy Internetowe Centrum**

#### **Dotychczas wykonane działania w ramach zadania**

Centrum prowadzi, na bieżąco aktualizowaną stronę internetową - [www.ciee-gda.pl](http://www.ciee-gda.pl), którą jednym z podstawowych narzędzi komunikacji z odbiorcami, umożliwiając zapraszanie na oferowane przedsięwzięcia i informując o ich efektach. W zakładce – aktualności prezentowano zaproszenia oraz sprawozdania m.in. z konkursów, akcji „Bioróżnorodność...”, spotkań czwartkowych. W zakładce „Oferta edukacyjna” prezentowano aktualnie prowadzone warsztaty. Informacje o konkursach i ich wynikach aktualizowano w zakładce „Konkursy”. Ze stroną zintegrowana jest elektroniczna baza księgozbioru ułatwiająca zainteresowanym zorientowanie się w zgromadzonych, dostępnych w siedzibie CIEE zasobach. Poza główną stroną, Centrum utrzymuje jeszcze kilka innych stron - [www.poznajemydrzewaikrzewy.pl](http://www.poznajemydrzewaikrzewy.pl) (multimedialny program edukacyjny do nauki rozpoznawania drzew i krzewów wykorzystywany przez nauczycieli i edukatorów a także przez osoby indywidualne), [www.infoeko.pomorskie.pl](http://www.infoeko.pomorskie.pl) (baza danych o stanie środowiska i zrównoważonym rozwoju województwa pomorskiego), [www.roverowa-siec.pl](http://www.roverowa-siec.pl) (strona powstała w ramach projektu dofinansowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, będąca bazą tras rowerowych wokół Zatoki Gdańskiej).

Dodatkowo, pracownicy prowadzą aktualizowany na bieżąco profil Centrum na Facebooku. Profil wspomaga promocję działań prośrodowiskowych zarówno CIEE jak i zaprzyjaźnionych instytucji, docierając do szerokiego grona odbiorców. Do końca grudnia profil „polubiło” 1102 osoby i liczba stałych odbiorców systematycznie rośnie.

Na bieżąco do posiadaczy aplikacji mobilnej na telefon „CIEEkawostki” (aplikacja jest napisana pod systemy Android 4+ oraz Windows Phone 7.8+) docierają informacje o działaniach Centrum. Aplikacja jest kompatybilna ze stroną internetową CIEE.

### **Cel i efekt ekologiczny**

Szeroka gama zagadnień umieszczonych na stronie internetowej CIEE, i na Facebooku wpływa na poszerzenie grona odbiorców i możliwości oddziaływania, służy także propagowaniu informacji o przedsięwzięciach podejmowanych przez Centrum, PZPK oraz inne organizacje i instytucje zajmujące się ochroną środowiska i edukacją przyrodniczą. Strona ma również wymiar edukacyjny, dzięki zakładce „Ważne informacje”. Ten cel jest systematycznie osiągnięty, a liczba wizyt na stronach wyniosła:

- [www.ciee@gda.pl](mailto:www.ciee@gda.pl) – 189 426
- [www.infoeko.pomorskie.pl](http://www.infoeko.pomorskie.pl) – 63 127
- [www.roverowa-siec.pl](http://www.roverowa-siec.pl) – 35 701
- [www.poznajemydrzewaikrzewy.pl](http://www.poznajemydrzewaikrzewy.pl) – 42 178

Statystyki Facebooka. Dane z okresu styczeń – grudzień 2017 r.

- 1 102 polubień strony
- Liczba osób, które widziały którykolwiek z postów strony (Unikatowi użytkownicy) ok. 270 000 osób

### **Całoroczne działania edukacyjne**

#### **1. Warsztaty dla różnych grup odbiorców**

**Dotychczas wykonane działania w ramach zadania:**

##### **1 A. Całoroczny cykl warsztatów dla dorosłych, m.in. nauczycieli i edukatorów**

- a. 8 czerwca CIEE zorganizowało warsztaty dla nauczycieli w Zakładzie Biotechnologii Morskiej Instytutu Oceanografii UG „**Wodny mikrokosmos – różnorodność fitoplanktonu wód przybrzeżnych i śródlądowych**”. Spotkanie miało charakter praktyczny – po teoretycznym wprowadzeniu były 2 godziny zajęć praktycznych z mikroskopami. W szkoleniu wzięło udział 8 nauczycieli, co wynikało z możliwości pracowni zakładu.

- b. **Warsztaty aktywizujące dla nauczycieli szkół podstawowych „Gry i zabawy terenowe czyli aktywna edukacja przyrodnicza najmłodszych”** – Warsztaty na terenie zespołu pałacowo- parkowego Kolibki poświęcone były nauce poprzez zabawę, niezbędnej w edukacji wczesnoszkolnej. Dzieci chłoną wiedzę jeśli ich działaniom towarzyszy entuzjazm a zabawa wyzwala pozytywne emocje, co stwarza dogodne warunki do nauki. W pierwszej części spotkania prowadząca przedstawiła sprawdzone gry i zabawy przyrodnicze, które stosuje w ramach swoich projektów. Wszystkie propozycje zostały wykorzystane w praktyce przez nauczycieli, dając im inspirację do pracy z najmłodszymi. Następnie uczestnicy zaprezentowali samodzielnie przygotowane praktyczne ćwiczenia aktywizujące, związane z przyrodą. Spotkanie prowadziła doświadczona edukatorka przyrodnicza, współzałożycielka "Leśnego Przedszkola Wilczek". Uczestniczyło 11 osób.
- c. **„Wodny ogród Dolnego Miasta”** – warsztaty terenowe dla nauczycieli i edukatorów w oparciu o stworzony przez pracowników CIEE we współpracy ze Stowarzyszeniem Opowiadaczy Historii Dolnego Miasta. Poruszane zagadnienia: dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Dolnego Miasta, rośliny i zwierzęta związane ze środowiskiem wodnym, drzewa i krzewy – rozpoznawanie i zastosowanie, ptaki miast... Wymiana doświadczeń w dziedzinie przyrodniczej edukacji terenowej, była dużą wartością dodaną organizowanego przedsięwzięcia. W warsztatach uczestniczyło 15 osób.
- d. W grudniu pracownicy CIEE poprowadzili dwa warsztaty dla nauczycieli i edukatorów pod tytułem **"Drzewa i krzewy bliżej nas"** w oparciu o autorski program [www.poznajemydrzewaikrzewy.pl](http://www.poznajemydrzewaikrzewy.pl) oraz samodzielnie przygotowane gry i zabawy. Chcąc dotrzeć do nauczycieli spoza Trójmiasta skorzystano z gościnności **Centrum Inicjatyw Edukacyjnych w Kartuzach oraz Szkoły Podstawowej w Bolszewie**. Adresatami przedsięwzięcia byli nauczyciele, głównie przyrody i biologii, edukatorzy ze szkół podstawowych i nauczania początkowego z powiatu kartuskiego, Wejherowa, Rumii, Redy i okolic. Podczas warsztatów poruszono następujące zagadnienia:

- charakterystyka gatunków drzew i krzewów powszechnie występujące w Polsce;
- wykorzystanie cech takich jak: kształt i wygląd liści/igieł, wygląd kory, owoców, kwiatów, pokrój drzewa itp. jako pomoc w oznaczaniu gatunków;
- korzyści płynące z obecności drzew w życiu człowieka – estetyczne, kulturowe, gospodarcze;

Bardzo cennym i inspirującym aspektem warsztatów była wymiana doświadczeń pomiędzy nauczycielami w zakresie aktywizacji i edukacji o drzewach a także praktyczne ćwiczenia i gry ułatwiające przekazywanie wiedzy w formie zabawy. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 15 osób.

## **1. B. Całoroczny cykl warsztatów odbiorców w różnym wieku –**

### **a) Warsztaty pokazowe**

Warsztaty edukacyjne to niesłychanie istotny element propagowania wiedzy środowiskowej, dający możliwość utrzymania stałego kontaktu z bezpośrednim odbiorcą, czyli zarówno uczniami różnych grup wiekowych, jak i nauczycielami. Stanowią one inspirację i dają możliwość wzbogacania warsztatu nauczycieli wiedzą o nowych metodach pracy oraz przekazywania ciekawych materiałów edukacyjnych, pozyskiwanych z instytucji i organizacji z terenu całej Polski. Grupy uczestniczące w warsztatach są również informowane o innych działaniach Centrum, zapraszane do udziału w konkursach, akcjach edukacyjnych oraz zachęcane do korzystania z multimedialnego programu o drzewach. Warsztaty pokazowe stanowią w związku z powyższym element promujący ofertę CIEE oraz różne działania środowiskowe.

Ze względu na ograniczone możliwości sali edukacyjnej Centrum oferta zajęć skupia się na warsztatach terenowych, a także na zajęciach prowadzonych w siedzibach instytucji, z którymi Centrum współpracuje. Zajęcia stacjonarne w siedzibie CIEE skierowane są do małych grup – maksymalnie 20-osobowych.

Centrum, na zaproszenie Przedszkola nr 51 w Gdańsku, przeprowadziło również cykl terenowych warsztatów w Parku Reagana dla dzieci w wieku 4-6 lat. Zajęcia były częścią projektu badawczego „W harmonii z przyrodą” w ramach edukacji dla zrównoważonego rozwoju pięciu przedszkoli. Pracownicy CIEE przeprowadzili także 4 warsztaty pokazowe dla uczniów ze szkół oddalonych od Trójmiasta i parków krajobrazowych PZPK (w Mikołajkach Pomorskich oraz w Sztumie). Poza typowymi warsztatami prowadzonymi dla 1-2 klas szkolnych edukatorzy wzięli udział w większych wydarzeniach szkolnych - Sejmiku Ekologicznym w ZKPiG nr 24 w Gdańsku dla ok. 400 osób (2 wystąpienia) oraz przeprowadzili prelekcję w Szkole w Rumi dla 100 osób. W ramach współpracy z Wyspą Skarbów GAK przeprowadzono w domu kultury zajęcia podczas ferii zimowych a także 4-godzinny warsztat terenowy w ujściu Wisły dla uczestników półkolonii letnich. Z nadejściem późnej jesieni jeden z edukatorów rozpoczął cykl warsztatów o dokarmianiu ptaków (cieszyły się ogromnym zainteresowaniem). Poprowadzono również nowy cykl warsztatów związanych z Rokiem Wisły pod tytułem „Rzeka w Centrum uwagi”. Dodatkowo edukator Centrum dwukrotnie wsparł inne jednostki PZPK prowadząc warsztaty, które nie zostały ujęte w efekcie ekologicznym osiągniętym przez CIEE.

W trakcie warsztatów pn. „Przezimuj sikorkę” uczestnicy zdobywali wiedzę na temat właściwego dokarmiania ptaków oraz prawidłowej budowy karmnika i jego usytuowania. Zapoznawali się również z ptakami najczęściej przylatującymi do karmnika i ich behawiorem.

**W trakcie całego roku zrealizowano 107 warsztatów. Wzięło w nich udział około 150 grup (klas), 3850 uczniów i około 150 nauczycieli.**

- b) W ramach XII edycji autorskiego projektu „**Dojrzały smak przygody**”, cieszącego się bardzo dużym zainteresowaniem, kompleksowego cyklu warsztatów,

aktywizujących i integrujących emerytów i seniorów wokół zagadnień przyrodniczych, przygotowano 20 wypraw z przewodnikami. Wiosną przygotowywano tegoroczny harmonogram warsztatów, zapraszając do współpracy doświadczonych przyrodników i przewodników a także prosząc o wsparcie jednostki PZPK - Trójmiejski i Kaszubski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” i Zieloną szkołę w Schodnie. Cotygodniowe wyprawy piesze, o zróżnicowanym poziomie trudności, prowadziły trasami ukazującymi wartości przyrodnicze oraz kulturowe Trójmiasta i najbliższych okolic. Wpisując się w obchody ogłoszonego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Roku Wisły w programie uwzględniono wyprawy prowadzone nad Wisłą i innymi rzekami a także poruszano tematykę związaną z wodami (np. elektrownie wodne, przepławki dla ryb, zbiorowiska roślinne związane z wodami, ptaki wodne, przyroda delt rzecznych, cieki o charakterze górskim, związek miast z rzekami, wykorzystanie wód płynących dawniej i współcześnie, erozja boczna rzek, tereny zalewowe, sztuczne tarliska, czynna ochrona rezerwatów związanych z rzekami, turystyka i antropopresja na tereny cenne przyrodniczo, gatunki inwazyjne związane z wodami). Podczas wędrówek uczestnicy zdobywali wiedzę przyrodniczą (np. mykologiczną, lichenologiczną, ornitologiczną, botaniczną, krajoznawczą, geologiczną, dendrologiczną...) a także przygotowywali dokumentację fotograficzną, udostępnianą na bieżąco na Facebooku.

Spacerując wspólnie przez 11 lat zauważyliśmy, że wiedza seniorów o regionie i jego dziedzictwie przyrodniczym i kulturalnym jest ogromna, zatem w tym roku zaproponowaliśmy warsztat - wyzwanie podczas którego wszyscy przez chwilę pełnili rolę przewodników. Ponadto jedna z doświadczonych uczestniczek cyklu DSP samodzielnie poprowadziła jedną z wypraw. Poza kilkugodzinnymi warsztatami pieszymi odbyła się całodzienna autokarowa wyprawa do Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego „Dolina Dolnej Wisły” a także zajęcia praktyczne, podczas których stworzono rabatę z roślin terapeutycznych. Nowością w tegorocznym programie był dwudniowy wyjazd do Zielonej Szkoły w Schodnie, podczas którego przeprowadzono warsztaty terenowe i stacjonarne a także zajęcia praktyczne (budowa domków dla dzikich zapylaczy)

W sumie w 20 różnorodnych warsztatach uczestniczyło 580 osób. Szacunkowo podczas całego cyklu pokonano ok. 180 km.

- c) **Cykliczne „spotkania czwartkowe”** – zrealizowano 12 spotkań , których tematem przewodnim były rzeki oraz zagrożenia i możliwości ochrony różnorodności biologicznej:
- 19 stycznia - „Dajcie spokój Wiśle” Jan Marcin Węśławski
  - 16 lutego - „Rezerwat Beka – skarby przyrodnicze delty rzeki Redy” Florian Kowalczuk i Hanna Rachwald, OTOP
  - 16 marca - „Ważki - drapieżcy dwóch środowisk” Grzegorz Jędro

- 20 kwietnia - „Turystyka aktywna bezpiecznym udostępnieniem obszarów przyrodniczych na przykładzie rzeki Wisły” Marta Chełkowska, UMWP
- 18 maja – „Czynna ochrona przyrody nad dolną Wisłą” Jarosław Pająkowski
- 22 czerwca – „Zimorodek – klejnot jezior i rzek Zaborskiego Parku Krajobrazowego” Grażyna Jaszewska, ZPK
- 20 lipca, spotkanie terenowe „Łąka kwietna – pro środowiskowa alternatywa dla trawnika” - dr Krzysztof Gos.
- 17 sierpnia, spotkanie terenowe „Opływ Motławy – wodny Ogród miasta.” - dr Michał Buliński.
- 21 września, spotkanie terenowe „Tam, gdzie Motława spotyka się z Radunią” - Barbara Ząbczyk- Chmielewska.
- 19 października spotkanie terenowe „Krajobraz Kaszub w kontekście Pomorza” - Piotr Kowalewski
- 16 listopada - „Ptaki naturalnych siedlisk Dolnej Wisły” - Szymon Bzoma
- 14 grudnia 2017 - „Rowerowy Maraton Wisła 1200” - Leszek Pachulski

Część spotkań (styczniowe, lutowe, kwietniowe i czerwcowe) udało się zrealizować w ramach partnerskiej współpracy.

W spotkaniach czwartkowych uczestniczyło 365 osób.

- d) 16 września – Wycieczka rowerowa: „Las dla ludzi i przyrody” – Wyprawa promowała aktywny i przyjazny dla przyrody Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego wypoczynek. Trasa prowadząca przez południowy kompleks TPK, pokazywała zarówno piękno parku jak i zagrożenia związane z działalnością człowieka. Wycieczka zakończyła się wspólnym ogniskiem podczas którego odbył się pokaz i praktyczny warsztat pierwszej pomocy przedmedycznej. W warsztacie terenowym wzięło udział 15 osób.
- e) Edukatorzy Centrum opracowali grę terenową „Wodny ogród Dolnego Miasta”, zapraszając do współpracy Stowarzyszenie Opowiadacze Historii Dolnego Miasta. Jest to konsekwencją podjętej tematyki roku 2017 jaką są rzeki. Prezes stowarzyszenia Jacek Górski przygotował dwie zagadki i służył radą i pomocą w opracowaniu ostatecznego kształtu scenariusza gry terenowej. Gra składająca się z 18 zagadek przybliżyła wspaniały teren rekreacyjny z ogromnym potencjałem przyrodniczym. Publikując kartę do gry na stronie internetowej Centrum zaproszono mieszkańców na spacer przy historycznej fosie, zwyczajowo lecz błędnie zwanej „Opływem Motławy”. Jest ona częścią potężnego systemu obwarowań dawnego Gdańska, gdzie przyroda przenika się z historią. Scenariusz gry był oparciem do przeprowadzonych warsztatów dla nauczycieli i edukatorów a

także grup zorganizowanych – klas szkolnych. W przyszłym roku zaplanowano kolejne działania popularyzujące grę.

- f) Centrum czynnie uczestniczyło w **Święcie Gdańskiej Nauki** organizowanym przez Fundację Gdańską w dniach 30 stycznia - 3 lutego. Przygotowano warsztaty pod hasłem „Gdańsk uczy się od przyrody”, mające na celu przybliżenie przyrodniczych zainteresowań Jana Heweliusza. Przeprowadzono 7 warsztatów. W działaniach wzięło udział ok. 150 uczniów i 10 nauczycieli.
- g) W ramach współpracy z Fundacją Generacja zrealizowano rodzinne warsztaty terenowe w Dolinie Samborowo dla ok. 30 osób.
- h) W ramach współpracy ze Środowiskowym Domem Samopomocy – Ośrodkiem Adaptacyjnym Sopockiego MOPSu przeprowadzono terenowe warsztaty przyrodnicze w ujściu Wisły, wpisujące się w założenia Roku Wisły. W zajęciach wzięło udział 9 podopiecznych oraz 3 opiekunów.
- i) W ramach promocji walorów przyrodniczych województwa pomorskiego oraz wpisując się w założenia Roku Wisły zrealizowano warsztaty terenowe w rezerwacie Mewia Łacha dla ponad 30-osobowego szkolnego koła PTTK z województwa podkarpackiego.
- j) Tworzenie pomocy dydaktycznych – na potrzeby działań realizowanych przez Centrum zbudowane zostały dwie instalacje edukacyjno- dydaktyczne:
  - Parawan – umożliwiający rozdzielanie miejsc z różnymi formami edukacji oraz umożliwiający umieszczanie różnorodnych form edukacyjnych w przystępny i atrakcyjny wizualnie sposób.
  - „Naturalna retencja” – interaktywna instalacja pokazująca wpływ naturalnej retencji, przygotowana na piknik „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”, wykorzystywana podczas różnorodnych działań edukacyjnych.
  - Przygotowano także drewniane domino przybliżającego pospolite gatunki drzew i krzewów
  - Stworzono grę karcianą „dobble” na spostrzegawczość, podczas której uczestnicy muszą wykazać się znajomością liści, owoców i szyszek drzew.

## **Partnerzy**

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Zaborski Park Krajobrazowy, Trójmiejski Park Krajobrazowy, Fundacja Gdańska, Fundacja Generacja, Departament Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Gdański Archipelag Kultury Wyspa Skarbów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie. Szkoła Podstawowa w Bolszewie, Centrum Inicjatyw Edukacyjnych w Kartuzach, Stowarzyszenie Opowiadacze Historii Dolnego Miasta

## **Cel i efekt ekologiczny**

Celem jest poszerzenie wiedzy dotyczącej kluczowych zagadnień związanych z przyrodą i środowiskiem, istoty bioróżnorodności i jej wpływu na jakość życia mieszkańców oraz pogłębienie postaw proekologicznych. Istotny jest również stały kontakt z odbiorcami działań CIEE a także dalsza promocja siedziby Centrum i multimedialnego programu do nauki rozpoznawania drzew [www.poznajemydrzewaikrzewy.pl](http://www.poznajemydrzewaikrzewy.pl).

**W sumie w powyższych działaniach edukacyjnych uczestniczyło ok. 5 245 osób**, w tym: 215 nauczycieli, 4 030 uczniów i 1 000 dorosłych.

## **2. Konkursy**

### **Dotychczas wykonane działania w ramach zadania**

W roku 2017 kontynuowane były organizowane i prowadzone od lat konkursy „**Bęc, jabłkiem w głowę**”, „**Znani i nieznani – ptasi sąsiedzi**”, „**Zielone pytanie**”, mające na celu promowanie wśród dzieci, młodzieży i dorosłych postaw prośrodowiskowych oraz ułatwiające rozumienie procesów zachodzących w środowisku, a także poszerzanie wiedzy na temat walorów przyrodniczych i kulturowych oraz korzyści płynących z działań na rzecz środowiska.

- **Bęc jabłkiem w głowę.** Od stycznia do końca marca odbywały się w siedzibie Centrum oraz w Centrum Nauki Experiment prezentacje półfinałowe grup ze szkół podstawowych i gimnazjów. W dniach 12 i 19 kwietnia 2017 roku w siedzibie Centrum Nauki Experiment w Gdyni (Partnera projektu) odbył się finał połączony z wręczeniem nagród uczestnikom – laureatom konkursu. W sumie wyłoniono 21 grup finalistów: 12 grup w kategorii szkół podstawowych oraz 9 w kategorii gimnazjalnej. Łącznie nagrodzono 74 osoby (16 opiekunów oraz 58 uczniów). Każdy laureat (oraz opiekun grupy) otrzymał zegarek sportowy Geonaute W 500 oraz zestaw upominków edukacyjnych od Centrum Nauki Experiment. Prezentacje finałowe to duże przeżycie. Nie tylko dla laureatów konkursu ale także ich rodzin, opiekunów a także dla organizatorów i członków komisji jury. Konkurs jest wspaniałą okazją dla młodych ludzi, których horyzonty wykraczają poza ramy szkolnego programu edukacyjnego, do zaprezentowania wybranego z listy zagadnienia w formie eksperymentu/doświadczenia. Ponieważ wiemy, jak kreatywni bywają młodzi ludzie, jeden z tematów konkursowych jest tematem „wolnym”, dzięki takiemu zabiegowi Jury co roku jest mile zaskakiwane niezwykłymi pomysłami uczniów. Reasumując, niemal 300 uczestników zaprezentowało się łącznie w półfinałach w siedzibie CIEE oraz w siedzibie Centrum Nauki Experiment w Gdyni. Na spotkaniach finałowych nagrodzono 74 osoby.

**We wrześniu 2017 roku rozpoczęła się kolejna, XVII edycja konkursu.** Rozesłano zaproszenia do szkół, zakupiono nagrody dla półfinalistów. Wzorem poprzednich lat partnerem konkursu jest Centrum Nauki Experiment w Gdyni. Finał XVII edycji odbędzie się na przełomie marca i kwietnia 2018 roku.

**Uwzględniając eliminacje szkolne - łącznie w konkursie bierze udział ok. 400 osób.**



- **„Znani i nie znani ptasi sąsiedzi’** – trzynasta edycja konkursu plastycznego, adresowanego do klas IV-VI szkół podstawowych z Trójmiasta, miała na celu zapoznanie uczniów z gatunkami ptaków wodno-błotnych spotykanymi w naszych miastach. Dzięki takiej tematyce konkurs wpisał się w obchody ogłoszonego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Roku Wisły. Była to edycja trzynasta, więc może dlatego dotarło do nas mniej prac niż w poprzednich latach. Jest to trudny rok dla szkół, co dało się zauważyć również przy konkursie eksperymentalnym „Bęc jabłkiem w głowę”. Mamy nadzieję, że w przyszłych latach powrócimy do typowej dla tego konkursu dużej frekwencji.

Do CIEE dostarczono 16 plakatów na temat „Ptaki wodno-błotne w moim mieście”, w konkursie uczestniczyło ok. 350 uczniów i 25 nauczycieli. Laureaci - wyłonione 3 klasy z opiekunami (ok. 60 osób) – otrzymały przewodniki do rozpoznawania ptaków oraz wzięły udział w wycieczce przyrodniczej (głównie o charakterze ornitologicznym) do rezerwatu Mewia Łacha w ujściu Wisły. Przyznano również 3 wyróżnienia – klasy nagrodzono książkami.

- **„Zielone pytanie”** – co miesiąc na stronie internetowej Centrum, aplikacji na telefon i na Facebooku publikowane jest aktualne „Zielone pytanie” wraz z odpowiedzią i laureatami z poprzedniego miesiąca. Konkurs adresowany jest do osób indywidualnych z wszystkich grup wiekowych i ma za zadanie upowszechniać wiedzę o ochronie środowiska, dziedzictwie przyrodniczym i kulturowym w województwie pomorskim oraz pokazywać miejsca cenne przyrodniczo w regionie. Ponadto konkurs służy promocji działań prośrodowiskowych Centrum. Tegoroczne pytania związane były w dużej mierze z trwającym rokiem Wisły. Wśród autorów poprawnych odpowiedzi, co miesiąc, rozlosowywane są nagrody książkowe oraz drobiazgi w postaci zakładek, siatek bawełnianych czy maskotek odblaskowych.

Zadane pytania:

**Styczeń** – „Zima za pasem. Część zwierząt „uciekła” do ciepłych krajów, część zapadła w długi sen, inne zaś wykorzystały czas jesiennego bogactwa do gromadzenia zapasów, które mogą teraz wykorzystać. Proszę o podanie 4 rodzimych zwierząt (w tym co najmniej jednego ptaka), które gromadzą zapasy na zimę. Co może wchodzić w skład zapasów zimowych?”

**Luty** - „Co to są korytarze migracyjne i po co się je zostawia i utrzymuje? Dla jakich organizmów są bardzo istotne?”

**Marzec** – „Co łączy domowe zwierzę słynące z niezależności oraz drzewo będące wizytówką Żuław? Dla odpowiedzi, określeniem tym posługujemy się najczęściej w okolicy Wielkanocy. Jak ta Żuławska wizytówka pomaga mieszkańcom terenów podmokłych?”

**Kwiecień** – „Kwiecień to miesiąc kapryśny i bardzo deszczowy. Obfite opady szczególnie na mniejszych ciekach mogą doprowadzić do wezbrań i podtopień. Jak możemy minimalizować tego typu niszczycielską działalność rzek?”

**Maj** – „Zapory wodne i zbiorniki retencyjne mają nam dostarczać energii i chronić nas przed powodzią, jednak źle zaprojektowane i użytkowane mogą stać się pułapką ekologiczną dla wielu zwierząt wodnych i ziemnowodnych. Jakie cechy powinny mieć takie budowle hydrotechniczne

by zminimalizować ich negatywny wpływ na środowisko naturalne?”

**Czerwiec** - „Proszę wymienić po 2 gatunki: ssaków, ptaków, roślin i bezkręgowców mocno związanych z rzekami”

**Lipiec** - „Rośliny i gleba mają naturalną zdolność gromadzenia i zatrzymywania wody, często w dużej ilości, jak nazywamy taką zdolność?”

**Sierpień** - „Dragonfly (Smok latający) to angielska nazwa pewnego drapieżnego owada związanego ściśle ze środowiskiem wodnym. O jakiego owada chodzi i jaki jest jego największy przedstawiciel w Polsce?”

**Wrzesień** - „Królowa Polskich rzek zbiera wodę z ok 55% powierzchni naszego kraju. Proszę o podanie jednej rzeki, przepływającej przez jakikolwiek Park Krajobrazowy naszego województwa, która wpada do Wisły.”

**Październik** – „W październiku obchodzimy dzień krajobrazu. Prosimy o podanie 3 zagrożeń dotyczących krajobrazu, z którymi borykają się nasze Parki Krajobrazowe

**Listopad** – „Okres wędrówki ptaków już za pasem. Zwierzęta w czasie przelotów wykorzystują różne miejsca i punkty. Jaka rolę w czasie wędrówek ptaków pełnią rzeki?”

**Grudzień** - „Jednym z symboli świąt, najprawdopodobniej pochodzącym z Anglii, jest jemioła. Czym ta roślina różni się od innych i jak szkodzi innym roślinom?”

W konkursie w całym roku nagrodzono **28 osób** oraz przyznano nagrodę specjalną dla rodziny, która od kilku lat, co miesiąc, przesyłała na pocztówkach odpowiedzi na Zielone pytanie. W związku z rosnącym z każdym rokiem spadkiem zainteresowania konkursem postanowiono go zakończyć. W styczniu ogłoszono ostatecznie „Zielone pytanie”. Książki, które zostały zakupione dla laureatów konkursu trafią do laureatów innych konkursów organizowanych przez CIEE.

## **Partnerzy**

Centrum Nauki Experyment, Gdańska Fundacja Wody, Portal Edukacji Ekologicznej Zielonalekacja.pl.

## **Cel i efekt ekologiczny**

Celem prowadzenia konkursów jest stały kontakt z odbiorcami oraz zachęta do systematycznego poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności związanych z ochroną środowiska i przyrody. Szeroki wachlarz konkursów ma na celu stworzenie możliwości zastosowania różnych metod realizacji zadań, a także objęcie możliwością uczestnictwa wielu grup odbiorców od najmłodszych, przez uczniów wszystkich poziomów nauczania, po osoby starsze.

Niezaprzeczalnym efektem jest poszerzanie wiedzy prośrodowiskowej, umiejętności pracy w grupach multidyscyplinarnych (np. „Bęc...”), poszerzanie umiejętności prezentacji wyników swojej pracy, możliwość zapoznania z metodami pracy i osiągnięciami innych, a także kształtowanie i popularyzacja prośrodowiskowych postaw wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.

W konkursach wzięło w sumie udział około 900 osób.

### **3. Kampanie edukacyjne**

Centrum poza przygotowaniem swojej, już dziewiątej kampanii „Bioróżnorodność – poznaj by zachować” czynnie włącza się i wspiera kampanie prowadzone przez inne instytucje i organizacje. W działaniach realizowanych w 2017 roku tematem przewodnim były rzeki.

#### **A. „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”**

##### **Dotychczas wykonane działania w ramach zadania**

Prace związane z przygotowaniem akcji rozpoczęły się w styczniu. W trakcie ponad czterech miesięcy przygotowano napisano setki maili, wykonano dziesiątki telefonów, odbyło się wiele spotkań Partnerów i instytucji. Między innymi w Centrum zorganizowano dwa spotkania informacyjne z pracownikami WFOŚiGW w Gdańsku, spotkanie wszystkich edukatorów PZPK, spotkania z realizatorami i wykonawcami. Przygotowano koncepcje wielu stoisk oraz ich wyposażenia w elementy edukacyjne. Tak chociażby powstała makieta prezentująca tereny zalewowe i pomysł na zbudowaną przez pracownika CIEE instalację prezentującą rzeki meandrujące i uregulowane i kwestię retencji. Sporo czasu poświęcono również opracowaniu spójnego wizerunku graficznego i szerokiej promocji przedsięwzięcia.

W dniach 19-20 maja odbył się IX piknik edukacyjny pod hasłem „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”. W tym roku główną bohaterką była Rzeką Wisła, jednak starano się podejść do tematu przewodniego szerzej – tak by ogólnie spojrzeć na zagadnienia związane z wszystkimi rzekami a także by pokazać bogactwo przyrodnicze rzek znajdujących się w dorzeczu Wisły oraz tych uchodzących bezpośrednio do Bałtyku.

Intencją Centrum było zgromadzenie na pikniku różnych instytucji, stowarzyszeń, jednostek rządowych i samorządowych, uczelni, kół naukowych, których działalność w mniejszym bądź większym stopniu nawiązuje do Wisły. A ponieważ każdy jest inny, inaczej się uczy, ma różną wyobraźnię, trafiają do niego inne argumenty to zdywersyfikowano formy przekazu. Wraz z licznymi Partnerami zaoferowano 45 różnorodnych, profesjonalnych stoisk edukacyjnych. Edukatorzy przybyli z różnych części kraju - począwszy od Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych z Lubartowa, poprzez Białowieski Park Narodowy i Starostwo Powiatowe w Hajnówce, czy Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Nawiązanie współpracy z tak zróżnicowanymi i często odległymi jednostkami jest szczególnie cenne. Podczas piątkowego pikniku w Zespole pałacowo-parkowym w Kolibkach na 26 stoiskach edukowało ponad 80 osób. Goszczono głównie grupy zorganizowane ze szkół z całego województwa. Satysfakcjonujące oraz motywujące jest to, że często grupy szkolne przemierzają wiele

kilometrów, by odkrywać tajniki bioróżnorodności. Do dyspozycji uczestników pikniku w sobotę w Parku im. R. Reagana, na 43 stoiskach, było 170 edukatorów gotowych dzielić się swoją wiedzą i pasją. Wspaniałym uzupełnieniem merytorycznych treści byli aktorzy z Teatru Delikates, którzy towarzyszą bioróżnorodności od kilku lat. Ich artystyczne i niekonwencjonalne spojrzenie na przyrodę, pomysł na „siebie” w przedsięwzięciu sprawiają, że zawsze ubarwiają pikniki. Dzięki zaangażowaniu tak wielu osób udało się pokazać naturalność, bogactwo przyrodnicze oraz różnorodność Wisły i innych rzek. Przygotowując piknik, dzięki dużemu zaangażowaniu zespołu Centrum oraz temu, że piknik jest już wydarzeniem rozpoznawalnym, „z tradycjami” udało się zaprosić do współpracy barterowej 35 Partnerów.

Dla nas – organizatorów, największym sukcesem i satysfakcją jest pochwała uczestników, Partnerów oraz wysoka frekwencja. Szacujemy, że przez dwa dni z piknikowych atrakcji mogło skorzystać nawet 5 000 osób.

Docierają do nas głosy, że to jedno z ulubionych przedsięwzięć edukacyjnych także edukatorów. To świetna okazja by wymienić się wiedzą, kontaktami i zainspirować nowymi pomysłami. Dla zespołu Centrum to nieustannie ogromne wyzwanie, nie tylko logistyczne. Co roku chcemy zaskoczyć uczestników pikników, z jednej strony „wyczerpać” temat a z drugiej pozostawić odrobinę niedosytu. Tak, by za rok wszyscy mieli ochotę wspólnie z nami poznawać tajniki kolejnych zagadnień związanych z bioróżnorodnością.

W ramach działań promocyjnych wykonano:

- 500 szt. plakatów (eksponowane w siedzibach Partnerów i instytucji współpracujących, na terenie Trójmiasta, dostarczone do szkół, domów kultury, centrów informacji turystycznej..);
- 5 słupów reklamowych w Gdańsku, na których eksponowano plakaty (dzięki dodatkowym środkom pozyskanym w ramach partnerstwa z Gdańską Fundacją Wody);
- 5 plakatów wielkoformatowych – w wiatach przystankowych eksponowanych w Gdańsku;
- Mailing do osób indywidualnych, instytucji, mediów...;
- Publikacja zaproszeń na stronach internetowych i portalach;
- Kampania radiowa – 25 spotów na antenie Radia Gdańsk;
- Promocja na facebooku – dzięki zaangażowaniu organizatorów i Partnerów bezkosztowa kampania na portalu społecznościowym była widoczna i skuteczna;
- Wywiady Radio Gdańsk, Radio Plus, Magazyn Ekologiczny;

Na uwagę zasługuje wspólny wizerunek pikniku, który osiągnięto dzięki wykonaniu koszulek dla wszystkich edukatorów oraz bannerów oznaczających teren, na którym prowadzono działania edukacyjne. Wykorzystano także uniwersalne bannery i monidła wykonane w

poprzednich latach. Przygotowując się do pikników starano się dobrać tematycznie sąsiadujące ze sobą stoiska a także umieścić je w Parku Reagana w sposób celowy i logiczny - założono, że główna aleja stanowiła rzekę Wisłę (stoiska związane z jej ujściem oraz zagadnieniami morskimi znajdowały się w pobliżu molo) a warsztaty poruszające bardziej ogólną tematykę lub prezentujące dopływy Wisły były umieszczone w bocznej alejce.

Dzięki współpracy z Gdańską Fundacją Wody udało się pozyskać dodatkowe środki na przygotowanie Bioróżnorodności, wykorzystano je na zamówienie makiety terenów zalewowych, zakup materiałów do makiety CIEE wyjaśniającej retencję, zaprojektowanie i wykonanie bannerów i ekspozycję plakatów na słupach.

Na potrzeby stoisk piknikowych przygotowano interaktywną makietę „Wisła – ostatnia dzika rzeka. Poznaj różnorodność terenów zalewowych”. Uczestnicy pikniku poznali system działania terenów zalewowych, ławic, łach, kęp i łąk zalewowych. Posługując się przygotowanymi wcześniej pionkami, „obstawiali” najlepsze miejsce do wypasu i budowy domu. Gra ma na celu poszerzenie wiedzy związanej z potrzebą zachowania terenów zalewowych, ich rolą i związaną z tym ochroną.

Druga interaktywna tablica edukacyjna to „Szlakiem Królowej. Poznaj system rzeczny Wisły.” Stanowisko wyszywania systemu rzecznej Wisły oraz wskazywania głównych nadwiślańskich miast na filcowej mapie pomaga utrwać wiedzę geograficzną.

Makiety są wykorzystywane przez pracowników Centrum podczas różnorodnych plenerowych działań edukacyjnych oraz stacjonarnych warsztatów pokazowych.

Pod koniec roku 2017 pojęto już pierwsze przygotowania do jubileuszowego X pikniku „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”, który będzie poświęcony przyrodzie rodzimej.

## **Partnerzy**

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Akwarium Gdyńskie MIR-PIB, Gdańska Fundacja Wody, GIWK, Stacja Morska IO UG im. Profesora Krzysztofa Skóry, GBPW KULING, Naukowe Koło Chemików PG, Studenckie Koło Naukowe Oceanografów UG, Słowiński Park Narodowy, Studenckie Koło Naukowe Botaniczne "Zioło" UG, Zespół Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo – Usługowych, Fundacja ARMAAG, Ogród Roślin Leczniczych GUM, Liga Ochrony Przyrody Okręg w Gdańsku i Oddział w Kościerzynie, Eko-Centrum Heliantus, Pomorski Ośrodek Rehabilitacji Dzikich Ptaków i Drobnych Ssaków Ostoja, Fundacja Akcja Bałtycka, Wydział Środowiska Urzędu Miasta Gdynia, Polski Klub Ekologiczny, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku, Stacja Biologiczna Wydziału Biologii Uniwersytetu Gdańskiego, Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa, Centrum Nauki EXPERYMENT w Gdyni, Białowieski Park Narodowy oraz Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Gmina Pszczółki, Studenckie Koło Naukowe Chiropterologiczne Uniwersytetu Gdańskiego, Trójmiejska Grupa i Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Zespół Szkół Ekologiczno-Transportowych, Wdecki Park Krajobrazowy, Instytut Rybactwa Śródlądowego, Zakład Ryb Wędrownych, Centrum Hewelianum, Polski Związek Wędkarski, Gdański Ogród

Zoologiczny, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2 w Gdańsku, Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Lubartowie, TuBaza, Stowarzyszenie Traffic Design.

Akcja została objęta patronatem honorowym przez Marszałka Województwa Pomorskiego i Prezydentów Miast Gdańska i Gdyni oraz medialnym przez Radio Gdańsk, Magazyn studencki „płyn POD PRĄD”, Magazyn Kaszuby, portal trojmiasto.pl oraz portal edukacyjny [www.zielonalekcja.pl](http://www.zielonalekcja.pl), i Ekologia.pl, Gdansk.pl, Gazetę Wyborczą Trójmiasto, Magazyn Together, Czas dzieci.pl

Piknik wpisał się w założenia Międzynarodowej Dekady Różnorodności Biologicznej, proklamowanej przez ONZ oraz Roku Wisły.

### **Cel i efekt ekologiczny**

Celem akcji jest zaakcentowanie w Międzynarodowym Dniu Bioróżnorodności, znaczenia różnorodności biologicznej oraz warunków, od których zależy jej bogactwo. W tym roku najważniejsze było przybliżenie królowej polskich rzek – Wisły. Ukazanie jej jako wspaniałego dziedzictwa przyrody, ostoji różnorodności biologicznej.

Efektem jest zachęcenie **ok. 5 000 osób** do bliższego poznania Wisły, poszerzenie wiedzy o bioróżnorodności, zachęcenie do aktywnego uczestniczenia w działaniach na jej rzecz. Akcja była wartościowym przedsięwzięciem i pozwoliła na przekazanie wiedzy wielu nawet przygodnym spacerowiczom.

### **B. Inne akcje edukacyjne:**

Centrum, już tradycyjnie, zapraszane jest przez różne organizacje i instytucje do wzięcia udziału

w organizowanych przez nie akcjach prośrodowiskowych. Jest to okazja do zaprezentowania szerokiej oferty działań Centrum, promocji PZPK, a także kreowania pozytywnych postaw wobec środowiska i zrównoważonego rozwoju:

- Zaprojektowanie we współpracy z Wydziałem Środowiska Miasta Gdyni tablic mówiących o zasadach dokarmiania ptaków wodnych i miejskich realizowano od lutego do końca kwietnia. Centrum opracowało merytoryczną treść tablic a współpracując z rysownikiem, konsultując z pracownikami Wydziału Środowiska i Plastykiem miasta Gdynia przygotowało wizerunek tablic, które jesienią zostaną ustawione w wielu miejscach Gdyni.
- „Akcja Karmnik” – podczas akcji uczestnicy mogli się przyjrzeć pracy „obrączkarza”, zobaczyć rodzime gatunki ptaków z bliska, a także zdobyć informacje na temat właściwego dokarmiania ptaków zimą oraz postępowania w przypadku znalezienia rannych/chorych zwierząt. Odbyły się trzy sobotnie akcje, w których uczestniczyło ok. 100 osób.

- Pracownik CIE wspierał zespół Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w działaniach ochroniarskich i monitorujących podczas rozwijania i zwijania płotków ochraniających plaży. Uczestniczył również w monitorowaniu i przenoszeniu płazów.
- 22 marca – spotkanie edukatorów PZPK w Centrum dotyczące przygotowania pikników „Bioróżnorodność – poznaj by zachować” w Gdańsku i Słupsku oraz innych wspólnych działań edukacyjnych.
- 23 kwietnia Centrum w ramach akcji poprowadziło prelekcję Drzewa – ludziom dla ok. 50 osób. Podczas prezentacji przedstawiono garść niezbitych dowodów ukazujących wagę drzew – tym razem skupiając się na korzyściach płynących dla ludzi. Spotkanie odbyło się dzięki współpracy ze stowarzyszeniem The Art of Living i Leśnym Ogrodem Botanicznym w Marszewie w Gdyni (Nadleśnictwo Gdańsk).
- 12 – 15 maja współpraca z Polskim Klubem Ekologicznym w ramach projektu „Marine Litter in Baltic Sea” we współpracy z CCB – wyjazd na konferencję CCB do Rostocku i zaprezentowanie wspólnie podejmowanych działań dotyczących tematyki związanej z zanieczyszczeniem wód plastikiem i bioróżnorodnością terenów nadbałtyckich.
- 16 maja 2017 roku odbyły się VII Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze w Zielonej Szkole w Szymbarku. CIEE było jednym z 5 jednostek PZPK, które miały swoje stoisko. Uczestnikami przedsięwzięcia byli przedstawiciele 9 szkół z terenu powiatu kartuskiego (400 uczestników).
- 30 maja – 3 czerwca Green Week w Brukseli - delegacja pracowników z Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych z Zielonej Szkoły w Szymbarku i Schodnie, z Błękitnej Szkoły we Władysławowie oraz z Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w Gdańsku miała możliwość wzięcia udziału w przedsięwzięciu. W tym roku hasłem przewodnim były "zielone miejsca pracy" Green jobs for a greener future! Zespół pojechał tam (jako żywy przykład zielonych pracowników) posłuchać o perspektywach na przyszłość ale także podzielić się wiedzą o tym jak zielone miejsca pracy funkcjonują w Polsce. Dzieląc się wiedzą o niuansach codziennej pracy edukacyjnej zaproszono do [Teatr Delikates](#) wzbudzając zainteresowanie w Residence Palace - International Press Centre perspektywą spaceru z głową w chmurze! Zastosowano formę happeningu ponieważ w edukacji liczy się czasem zaskoczenie i duża kreatywność, poza niezaprzeczalną i niepodważalną rzetelną wiedzą.

Po powrocie z Brukseli na stronie Centrum uzupełniona została zakładka „O nas/About us” o anglojęzyczną prezentację o zielonych miejscach pracy w PZPK.

- 10 czerwca – Viva Oliwa - CIEE uczciło wspólnie z mieszkańcami dzielnicy Święto Oliwy. Pracownicy przygotowali stoisko edukacyjne ukazujące rolę roślin w przyrodzie, ze szczególnym uwzględnieniem naturalnej retencji. Warsztaty rozpoznawania gatunków drzew oraz ukazujące naturalną retencję cieszyły się dużym powodzeniem. Stoisko zachęcało do dyskusji o drzewach oraz naturalnych terenach zalewowych. Dla

szczególnie zainteresowanych edukacją (ok. 500 osób) były upominki w postaci zakładek promujących stronę [www.poznajemydrzewaikrzewy.pl](http://www.poznajemydrzewaikrzewy.pl) oraz publikacje propagujące tradycyjne ogrody.

Pracownikom CIEE bardzo zależało na uczestniczeniu w Świącie Oliwy. Była to świetna okazja

do zaprezentowania działań Centrum i nawiązania współpracy z innymi instytucjami z tego terenu. Na stoisku promowano cykl warsztatów „Dojrzały Smak Przygody”.

- 11 czerwca w ramach XI Pomorskiego Święta Produktu Tradycyjnego w Oliwie CIEE przygotowało stoisko skupiając się na roli drzew w przyrodzie, krajobrazie a także poruszano temat "małej retencji", wykorzystując stworzoną na piknik „Bioróżnorodność – poznaj by zachować” instalację symulującą przebieg wody w rzece naturalnej oraz w rzece z uregulowanym korytem. W ciągu 8 godzin pracy stoisko odwiedziło wielu zainteresowanych, szacunkowo ok. 300 osób.
- 20 czerwca w Parku Krajobrazowym „Mierzeja Wiślana” przeprowadzona została naukowo-edukacyjna akcja pn.: „BioBlitz – w poszukiwaniu różnorodności biologicznej”, w której brał udział pracownik CIEE.
- Pracownicy CIEE uczestniczyli w spotkaniach Polskiego Klubu Ekologicznego dotyczących informowania i działań edukacyjnych na temat zagrożenia jakim są mikroplastiki w kosmetykach i środkach czystości.
- Piknik Bioróżnorodność – poznaj by zachować w Parku Krajobrazowym Dolina Słupi - 02 lipca 2017 r. W ramach corocznego Jarmarku Gryfitów w Słupsku, nad rzeką Słupią odbyło się edukacyjne przedsięwzięcie w którym pracownicy CIEE wzięli czynny udział. Prowadzono edukację w temacie przewodnim 2017 roku czyli „Rzeka w Centrum uwagi”. W działaniach edukacyjnych wykorzystywane były dwie makiety: jedna związana z terenami zalewowymi a druga związana z prędkością płynącej wody w rzece o meandrującym przebiegu i korycie uregulowanym. Na uwagę zasługuje fakt, że stworzona przez kolegę instalacja zebrała bardzo dużo pochwał od doświadczonych edukatorów a także od odbiorców działań edukacyjnych a co ciekawe także od artystów, którzy dostrzegli w niej duży potencjał artystyczny.
- **Wyspa Przyrodników piknik 15 lipca 2017 r.** Już od kilku lat pracownicy CIEE aktywnie uczestniczą w przedsięwzięciu na Wyspie Sobieszewskiej organizowanym przez Stację Biologiczną Uniwersytetu Gdańskiego i Grupę Badawczą Ptaków Wodnych KULING. Na stoisku edukowano w oparciu o autorską instalację obrazującą zestawienie rzeki poddanej regulacji oraz rzeki naturalnie meandrującej. Makieta cieszyła się ogromnym zainteresowaniem zarówno wśród dzieci (które mogły obserwować prędkość przepływu wlanej do instalacji wody) jak i dorosłych – była ona wyśmienitym pretekstem do dyskusji na temat wpływu człowieka na środowisko, na rzekę i potencjalnych konsekwencji. W pikniku uczestniczyło ok. 350 osób.



- 19-21 września – jeden z pracowników brał udział w **II Ogólnopolskim Szkoleniu Edukatorów „ED-EK na grzybach”** podczas którego wraz z pracownikiem OEE byli odpowiedzialni za stworzenie i przeprowadzenie ekologicznej gry terenowej dla uczestników szkolenia, którymi byli edukatorzy z parków krajobrazowych polski.
- **Dni TPK 29 września 2017 r.** Dni Otwarte Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego odbyły się w Gdańskim Ogrodzie Zoologicznym (ze względu na trwającą rozbudowę siedziby). Nowa lokalizacja wśród zieleni i zwierząt okazała się "strzałem w dziesiątkę". Pracownicy CIEE prowadzili edukację w temacie przewodnim 2017 roku czyli „Rzeka w Centrum uwagi”. W działaniach edukacyjnych wykorzystywane były dwie makiety: jedna związana z terenami zalewowymi a druga związana z prędkością płynącej wody w rzece o meandrującym przebiegu i rzece „regulowanej”.
- **Konferencja GFW 12-13 października** – pracownicy CIEE zostali zaproszeni do wygłoszenia prelekcji „Aktywizująca edukacja pozaformalna jako jeden z elementów spójnej pracy nad wizerunkiem przedsiębiorstwa” w trakcie seminarium „Działania edukacyjno – informacyjne oraz współpraca z mediami. Tworzenie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstw wodociągowych”. Pracownicy Centrum podczas swojego wystąpienia podzielili się swoimi doświadczeniami w podejściu do realizacji działań edukacyjnych, wybierania partnerów realizacji zadań, dostosowania materiałów edukacyjno-promocyjnych do realizowanych przedsięwzięć z uwzględnieniem aktualnie panujących trendów ale przede wszystkim w trosce o środowisko naturalne. W seminarium wzięło udział **20 osób**

**W sumie w akcjach plenerowych, w których uczestniczyło Centrum wzięło ok. 7 350 osób.**

#### **4. Wspieranie merytoryczne i rzeczowe zainteresowanych ekologia**

##### **Dotychczas wykonane działania w ramach zadania**

Jednym z zadań CIEE jest wsparcie rzeczowe szkół, organizacji, instytucji z całego województwa książkami, materiałami edukacyjno-promocyjnymi o tematyce przyrodniczo-kulturowej inicjatyw co najmniej międzyszkolnych. Zakupu książek dokonano za całą zaplanowaną kwotę. Z posiadanych zasobów Centrum wspierało inicjatywy o zasięgu międzyszkolnym przekazując atrakcyjne nagrody laureatom konkursów:

1. Zespół Szkół w Przyjaźni
2. Klub Kierowcy Kulturalnego
3. Samorządowe Gimnazjum w Bolszewie
4. ZKPiG nr 2, Szkoła Podstawowa nr 85 w Gdańsku
5. Zespół Szkół w Łęczycach
6. Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 24 w Gdańsku

7. Koło Łowieckie „Cyranka”
8. Zespół Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo – Usługowych w Gdańsku
9. Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze - Oddział Regionalny w Gdańsku
10. Zaborskie Towarzystwo Naukowe
11. Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu w Słupsku
12. Zespół Palcówek Specjalnych w Tczewie
13. Gminny Dom Kultury w Linii i Urząd Gminy w Linii
14. Komitet Okręgowej Olimpiady Biologicznej
15. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Gdańsku
16. Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze - Oddział Regionalny w Sopocie
17. Szkoła Podstawowa nr 24 w Gdańsku
18. Pomorski Urząd Wojewódzki
19. Szkoła Podstawowa nr 20 w Gdańsku
20. Szkoła Podstawowa w Pręgowie
21. LOP w Słupsku
22. PTTK Ogarna
23. PTTK Sopot

### **Cel i efekt ekologiczny**

Istotnymi celami są wspieranie i zachęcanie do aktywności w poszerzaniu wiedzy ekologicznej oraz poszerzanie możliwości edukacyjnych zarówno szkół jak i indywidualnych osób.

Efektem jest wsparcie 23 konkursów/przedsięwzięć (ok. 200 nagród) na terenie województwa pomorskiego, wspieranie działań prośrodowiskowych kilkudziesięciu nauczycieli oraz osób i organizacji działających na rzecz środowiska lokalnego. W konkursach w sumie wzięło udział kilka tysięcy osób.

### **5. Uczestnictwo w konferencjach, szkoleniach i spotkaniach kierowników PZPK**

- 3-5 lutego – VII Zjazd Ornitologów Pomorza
- 27-28 kwietnia – konferencja Ptaki siewkowe – badania, monitoring i ochrona, organizowana przez Towarzystwo Przyrodnicze Alauda

- 6 kwietnia - seminarium kończące szkolenie e-learningowe „Odpady plastikowe w Bałtyku – o plastikowym potopie i innych zagrożeniach dla różnorodności gatunkowej Morza Bałtyckiego” organizowane przez Polski Klub Ekologiczny, w szkoleniu e-learningowym uczestniczyła pracownica Centrum
- 6 czerwca – szkolenie siedliskowe dla edukatorów z PZPK
- 26-28 czerwca – warsztaty entomologiczne dla pracowników PZPK
- Kurs e-learningowy „Zarządzanie Zespołem”
- 14 września Konferencja Pomorskie Dni Energii
- 19-21 wrzesień – II Ogólnopolskie Szkoleniu Edukatorów „ED-EK na grzybach”
- 12-13 października Seminarium „Działania edukacyjno – informacyjne oraz współpraca z mediami. Tworzenie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstw wodociągowych” organizowane przez Gdańską Fundację Wody
- 27-28 października - Forum Przyjaciół Drzew w Arboretum w Pawłowicach
- 14 listopada - Kongres Smart Metropolia
- 17-19 listopada – seminarium II Zjazd Obrączkarzy

### **III Wyposażenie Centrum oraz eksploatacja siedziby i samochodu, materiały biurowe i tonery do celów edukacyjnych, wynagrodzenia pracowników**

W ramach pracy biura zakupiono baterie niezbędne do funkcjonowania makiety prezentującej tereny zalewowe oraz opłacono okresową konserwację i naprawę drukarki. Zakupiono wiertarko-wkłętarkę, wypalarkę i fotopułapkę do wsparcia działań edukacyjnych i wyposażenie do łazienek w rozbudowanej siedzibie. W samochodzie wymieniano opony oraz dokonano naprawy blacharsko-lakierniczej. Samochód będący w użytkowaniu Centrum został ubezpieczony w zakresie OC, AC i NW. Ubezpieczono także działania edukacyjne Centrum.

### **Podsumowanie**

Pracownicy Centrum realizując zaplanowane zadania otwarci są na pojawiające się możliwości i propozycje współpracy. Chętnie podejmują się nowych wyzwań, które poszerzają zakres działania Centrum i procentują wzbogaceniem możliwości edukacyjnych i informacyjnych oraz wzbogacają ich wiedzę i umiejętności. Bardzo chętnie uczestniczą w projektach, które poza jednorazowymi walorami edukacyjnymi pozostawiają trwałe ślady, do którego można się odwoływać przy kolejnych działaniach. Przykładem jest chociażby, wysiana w ubiegłym roku, we współpracy z Wydziałem Biologii UG kwietna łąka. Świetnie się rozwija stanowiąc pożytek dla owadów i przykład dobrych rozwiązań. W oparciu o tą kwietną łąkę poprowadzono spotkanie czwartkowe.

W myśl powyższych zasad, Pracownicy Centrum podjęli współpracę z Urzędem Miasta Gdyni przygotowując oprawę merytoryczną i współpracując z plastykiem nad powstaniem tablicy informacyjnej dotyczącej zasad dokarmiania ptaków pojawiających się na terenie miasta. Tablice są usytuowane w kilku punktach na terenie Gdyni.

We współpracy z Urzędem Miasta Gdańska przygotowano koncepcję niewielkiej remizy dla ptaków i owadów przy gdańskiej szkole specjalnej. Mamy nadzieję, że realizacja, polegająca na zasadzeniu kilku wybranych gatunków krzewów oraz wysianiu kwietnej łąki będzie sfinalizowana w przyszłości.

Zrealizowano wszystkie zaplanowane założenia. Przygotowano i przeprowadzono konkursy, które są już wieloletnią wizytówką działań Centrum. Jednak w związku ze zmianami organizacyjnymi w szkołach (reforma oświaty) odnotowaliśmy mniejszy udział uczniów w konkursach w porównaniu z latami ubiegłymi. Widoczna była zmniejszona frekwencja przy realizacji dwóch konkursów z wieloletnią tradycją - „Bęc jabłkiem w głowę” i „Znani i nieznani ptasi sąsiedzi”. Mniej odpowiedzi wpływa także na konkurs „Zielone pytanie” – związku z tym faktem postanowiono zakończyć konkurs. W styczniu 2018 roku ogłoszono ostatecznie „Zielone pytanie”.

Ogromnym sukcesem jest tegoroczny, dwudniowy piknik edukacyjny „Bioróżnorodność poznaj by zachować”, którego przygotowanie i realizacja była olbrzymim wyzwaniem logistycznym i organizacyjnym.

Centrum wspiera również, już tradycyjnie, studentów kierunków przyrodniczych. W pierwszym półroczu praktykę letnią odbywa student I stopnia biologii UG, aktywnie włączając się w działania edukacyjne Centrum oraz współpracując przy tworzeniu pomocy dydaktycznych.

Przy wszystkich zadaniach realizowanych przez CIEE pracownicy promują siedzibę Centrum. W tym celu zacieśnia się współpracę z lokalnymi szkołami, instytucjami, radą dzielnicy, itp. W ramach współpracy Centrum miało np. swoje stoisko na święcie dzielnicy Viva Oliwa. Zespół Centrum rozpoczął również przygotowania do otwarcia nowej sali edukacyjnej, które jest zaplanowane we wrześniu 2018 r. Jesienią i zimą skupiono się na dopracowaniu koncepcji wyposażenia rozbudowanej siedziby oraz działań edukacyjnych w ramach tzw. „instrumentu elastyczności”.

Rok 2017 obfitował w wiele różnorodnych aktywności i inicjatyw pracowników. W niewielkim zakresie zmniejszyła się liczba przeprowadzonych warsztatów dla grup zorganizowanych, co wynikało ze zmniejszonego zespołu Centrum. Część prac stanowiło przygotowanie działań do realizacji w przyszłości między innymi we współpracy z Wydziałem Środowiska Urzędu Miasta Gdyni przygotowano koncepcję modelowego rozwiązania zagospodarowania wód opadowych w centrum miasta.

Ze wszystkich działań edukacyjnych CIEE skorzystało w tym roku ok. **13 700 osób**, z czego osiągnięty efekt ekologiczny wynosi **12 800 osób** (z łącznej liczby wyłączono działania, które znajdują się w efekcie ekologicznym w sprawozdaniach innych jednostek). Dodatkowo w

sumie do informacji znajdujących się na wszystkich, prowadzonych przez CIEE stronach  
zajrzało 331 534 osób natomiast 270 000 to liczba osób, które widziały którykolwiek z postów  
strony (Unikatowi użytkownicy).